

dine, a koji na 1500 m² površine prikazuje razvoj brodova kroz historiju na istočnonjemačkoj obali, stavljajući u prvi plan brod kao tehnički spomenik kulture.

W. Ennenbach u svom članku osvrće se na jedan stari zapis »Drôle de Pensée von Leibniz 1675« u kojem Gottfried Wilhelm Leibniz, već u početku razvoja ekonomske strukture kapitalističkog društva, iznosi svoje zamisli o prostornom uređenju, izvođenju i uskladištenju tehničkih objekata. Leibniz, već u drugoj polovici 17. stoljeća, dovodi teoriju i praksu muzeja i zbirki u diferencijaciju prema demonstraciji objekata i izlaganju, između registriranja i sakupljanja, između razlike muzeja, arhive i sličnih organizacija u razvoju. Danas se uviđa da se neki njegovi projekti o muzeju i izložbenoj postavi provlače kroz stoljeća sve do danas.

Ostali članci donose novosti o otvaranju geološkog muzeja u Kreis Zittau (Dresden), te o novim metodama konzervacije drveta.

Neue museumskunde, Berlin, v. 24, n. 3, 1981, str. 149-220, ilustr.

Mira Heim

*Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb*

Ovaj broj posvećen je ICOMOS — ICOM-ovom restauratorskom kolokviju održanom u Berlinu 1980. godine pod motom »Održavanje i prezentacija umjetničkih djela u životu društva — razvoj konzerviranja i restauriranja spomenika kulture van i u muzejima« (Erhaltung und Erschliessung des Kunstwerkes im gesellschaftlichen Leben — Entwicklung der Konservierung und Restaurierung in der Denkmalpflege und in den Museen). Na kolokviju je prisustvovalo oko 200 stručnjaka koji su razmjenili, u nekoliko radnih grupa, svoje iskustvo o raznim vidovima zaštite spomenika.

I. Timm iznosi svoja zapažanja s izložbe »Restauriranje umjetničkih djela u DDR-u«. To je prva izložba restauriranih djela u DDR-u koja obuhvaća štafelajno i zidno slikarstvo, plastiku, arhitekturu, staklo, tekstil, grafiku, knjige te namještaj. Pri postavi vodilo se računa o svim preporukama izlaganja materijala, klimatizaciji, osvjetljenju i drugim problemima zaštite.

L. Dieter u svom članku govori o bogatom iskustvu u nastojanju zaštite umjetničkih djela i njihovom uključivanju u život društva. Iskustva u oblasti restauriranja, o istraživanju novih metoda zaštite kao i o praktičnim radovima, naročito u oblasti likovne umjetnosti u SSSR-u, iznosi I. Petrović Gorin. H. Magirus posvećuje svoj članak ponovnoj izgradnji Drezdanske državne opere kao jednom od zadataka službe zaštite spomenika kulture. U drugom svjetskom ratu teško oštećena Državna opera u Dresdenu trebala bi do 1984. godine da poprimi svoj izgled iz razdoblja gradnje 1871—1878. po zamisli tadanjeg projektanta Gottfrieda Sempere.

Slijedi članak o problemima konzerviranja i restauriranja skulptura od drveta, kamena i mramora. Prilog iz Švedske P. Tangeberga odnosi se na restauriranje gotskih izrezbarenih ol-tara, a V. Vinter u svojem članku iznosi teoretska pitanja zaštite pokretnih spomenika kulture. Zatim dolazi prilog o zaštiti kulturnog naslijeđa u Mocambiquit-u, obrazovanju restauratorskog kadra u DDR-u i drugom. Svi prilozi popraćeni su bogatim slikovnim materijalom.

Neue museumskunde, Berlin, v. 24, n. 4, 1981, str. 221-292, ilustr.

Mira Heim

*Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb*

Manfred Schober u svojem prikazu izložbe u Etnografskom muzeju pri Državnim muzejima u Berlinu, koja je otvorena pod naslovom »Gradski proletarijat — život jedne klase«, iznosi da se prvi put u DDR-u pristupa postavljanju jedne velike izložbe s razradom ove problematike. Unutar različitih mogućnosti u muzeološkom prikazu životnog puta ove klase središnji akcent dan je na način stanovanja, i to kako prikaza interijera stana tako i prikaza gradskih četvrti u kojima živi proletarijat. Izložba obuhvaća razdoblje od 1880. do prvog svjetskog rata. Njom je dana tek djelomična mogućnost uočavanja bijede proletarijata. Ekspozicija nije ni zamišljena kao prikaz razvojnog procesa jedne klase već samo kao djelomični uvid u početni stadij razvitka imperijalizma u Njemačkoj.

U svome članku Gerhard Thiele osvrće se na postojanje spomenika na-

stalih u razdoblju posljednjih trideset godina u DDR-u, a koje bi trebalo sistematizirati i zaštititi. Ti spomenici, na koje se često višestruko ukazivalo, pripadaju u spomeničku svojinu DDR-a isto kao i ostali, pa prema tome s njima treba isto tako i postupati. Njihova naročitost leži u tome što se u njihovom nastajanju, u jednom novom društvenom uređenju, odražava politički aspekt jače nego na spomenicima kulture prijašnjih epoha. Problem — kako spomenike sadašnjosti sačuvati nepromjenjene, postavlja se kao zadatak kako za muzealce tako i za konzervatore.

H. Schoder iznosi problem muzeja smještenih u objekte koji su ujedno i spomenici kulture. Pri uređenju i zaštiti vanjskog izgleda spomenika i interijera, te samog muzejskog postava, neminovan je zajednički rad muzealaca i konzervatora. Korištenje spomenika kulture kao zgrade za smještaj muzeja u biti je jedno optimalno rješenje za uključivanje spomenika u aktivni kulturno-politički život. Međutim, u tim sjedinjenjima često se postavlja problem rješenja unutrašnje adaptacije, koja ne smije ići na štetu spomenika, ali time su zato teže mogućnosti postavljanja različitih muzejskih ekspozicija u ne uvijek prilagođeni ambijent. Taj problem naročito dolazi do izražaja pri korištenju crkava u profane svrhe, te je vrlo često uz muzealce i konzervatore potrebna i pomoć arhitekata.

Od ostalih priloga ističe se izvještaj J. Ave-a, o muzejsko-pedagoškoj službi Nacionalnog muzeja u Mađarskoj, te nekoliko zapisa o konzervaciji i restauraciji oštećenih mramornih skulptura, kamene plastike, mikroke-mijskoj analizi boja i drugom.

International Index on Training in Conservation of Cultural property = Repertoire international des institutions donnant une formation pour la conservation des biens culturels.

Compiled by Cynthia Rockwell with coll., Roma, ICCROM, 1982. str. 141

Ljerka Kanižaj

*Muzejski dokumentacioni centar,
Zagreb*

ICCROM, internacionalni centar za studij zaštite i restauracije kulturnih

dobara, sa sjedištem u Rimu, izdao je međunarodni index institucija koje obrazuju stručnjake za konzervaciju kulturnih dobara. Index sadrži adrese visokoškolskih ustanova koje su, zaključno do školske godine 1979/1980, nudile različite programe, od potpunog petogodišnjeg ili četverogodišnjeg školovanja, postdiplomskih studija i specijalizacija do kratkih, godišnjih seminara i predavanja za diplomirane stručnjake.

Za svaku instituciju dati su, uz adresu, slijedeći podaci: osnovna grana znanosti koja se proučava; naziv programa, oblik (obavezni ili neobavezni seminari, radionice i sl.) i akademski stupanj školovanja, trajanje programa, mogući izvori financiranja školovanja za pojedince, školska sprema potrebna za upis, neki posebni uvjeti, jezik na kojem se izvodi program, svjedodžba ili diploma koja se dobije nakon školovanja i datum početka programa.

The International Journal of Museum Management and Curatorship, vol. 1, n. 1, Mart 1982. str. 87. ilustr.

Izd. Butterworth Scientific Limited

Višnja Zgaga

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Novi časopis *The International Journal of Museum Management and Curatorship* zamišljen je kao mjesto razmjene stručnoznanstvenih informacija kompleksa muzejskog rada na međunarodnom planu. Tematska odrednica informacija mogla bi se obuhvatiti naporom ka revalorizaciji »klasičnog« osnovnog muzejskog rada, formuliranog kao prikupljanje, obradba, zaštita i prezentacija muzejskog predmeta. Do ovakve ponovne procjene vrijednosti dolazi zbog vrlo jakog sruza fundamentalne odgovornosti muzeja pred društvom (i budućim pokoljenjima), i mnogih aktivnosti koje društvo nameće muzejima. U radu muzeja danas često dominira upravo ono što osnovni muzejski posao nije. Zanemareno je sakupljanje temeljeno na naučnim metodama; dubinsko znanje o predmetu u zbirci; mnoštvo predmeta nužno je konzervirati i restaurirati; problemi tehničke zaštite postaju sve složeniji, a tako i njihova rješenja; alarmantan nedostatak stručnog kadra koji bi se bavio upravo prethodno navedenim problemima itd.

Prvi je broj objavljenim člancima vrlo dosljedno slijedio osnovni koncept: sve teme detaljno i iscrpno, te s mnogo praktičnih uputstava, zadiru u osnovne probleme muzejskog rada. Osim stručnih priloga, časopis sadržava rubriku obavijesti, izvještaja, te sažeti pregled publikacija relevantnih osnovnoj ideji časopisa.

David Leights and others. First Aid for Finds. A Practical Guide for Archaeologist. Rescue Publication n. 1, 1978, str. 41, ilustr.

Izd. Rescue, The British Archaeological Trust i Department of Archeaeology, University of Southampton.

Urednik: Philip Rahttz.

Značajan i vrijedan priručnik za arheologe na terenu obiluje sažetim uputama za konzerviranje (preventivno) brojnih vrsta nalaza sve do pripreme takovoga materijala za transport do depoa ili laboratorija. Premda je istraživačka aktivnost dosegla zavidnu razinu, ipak veće poteškoće za dobar rad predstavlja i nedostatak adekvatne opreme i sredstava za konzerviranje. Kako je nemoguće (a ponekad i nepotrebno) da svakom arheološkom iskapanju prisustvuje i konzervator ili restaurator, ovakova vrsta publikacije će uvijek trebati.

Drugim izdanjem ovoga priručnika s naslovom »Prva pomoć za nalaze«, prvobitni savjeti su prilagođeni novim iskustvima iz prakse, informacije o materijalu i dobavljačima su znatno preinačene, pobrojana je oprema za radiografsku analizu a adrese dobavljača su na jednom popisu. Nadalje, odjeljak o uzrocima zemlje je izostavljen budući da se više savjeta može dobiti iz novijih priručnika istog izdavača.

Gotovo svakoj vrsti materijala posvećen je zasebni odjeljak sa savjetima o obradi, bilješkama o sredstvima za konzerviranje, uspostavljanju ravnoteže u novim uvjetima i crtežima. Dani su savjeti za konzerviranje željeza, bronz, srebra i zlata, olova, kositra, stakla, keramike, drva, kože i tekstila, kosti i slonovače, škriljevca i jantara, oslikane zidne plastike, predmeta iz više vrsta materijala i podmorskih nalaza.

Općim savjetima, uvodnikom zapravo, upućuje se na vrste skladištenja predmeta, organizaciju rada, naučnu evidenciju na terenu, financije i dr. Au-

tori upozoravaju da u slučaju većih problema kod konzerviranja predmeta treba konzultirati najbliži laboratorij za konzerviranje, odnosno tražiti savjete od stručnjaka. Stoga je na kraju knjižice i popis onih stručnjaka koji su voljni davati savjete putem telefona, dopisa ali u izvanrednim okolnostima i doći na sam teren.

Napose se naglašava da svaki predmet koji je tisućama godina sačuvan u zemlji mora nakon iskapanja dospjeti u ravnotežu s novom okolinom, inače dolazi do većih oštećenja.

Premda usmjeren prvenstveno zaštitnim arheološkim iskapanjima u Velikoj Britaniji, priručnik je tematski obrađen zapravo za svako arheološko istraživanje, a prijevodom takove publikacije u nas popunili bi više no osjetnu prazninu u tome području.

B. Š.

Information VMS-AMS, Mitteilungsblatt des Verbandes der Museen der Schweiz, Zürich, n. 28, 1982, str. 20, ilustr.

Mira Heim

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Kao i prijašnji brojevi časopisa Društva muzeja Švicarske, i ovaj broj obrađuje određenu temu, ovoga puta — zbirke keramike. Prvi članak odnosi se na grčku keramiku u javnim zbirkama Švicarske. U uvodnom dijelu iznosi se značenje Winkelmana i Williama Hamiltona, preko čijih radova figuralno obojena grčka keramika ulazi potkraj 18. stoljeća u kulturni život Europe i odigrava značajnu ulogu u formiranju neoklasicističkih formi umjetnosti.

Švicarska, nešto prije 1850. godine, dolazi u posjed velike zbirke grčkih vaza, preko 4. bernske regimente koja je 1829/30. bila u napuljskoj službi, a poznata je u stručnim krugovima pod nazivom »Nola-zbirka« u Bernu. Po uzoru na bernsku zbirku, u Zürichu se od donacije Eggs i drugih privatnih kolekcija formira zbirka antičke keramike, podrijetlom iz Italije, u kojoj se ističe kolekcija vaza, koje se odlikuju plemenitom tehnikom visoke etruske škole. Potkraj 19. stoljeća slijedi formiranje zbirki u Baselu, Winterthuru, Genfu, St. Gallenu i drugdje. Od dijela ovih i drugih tijekom vremena formiranih kolekcija antičke keramike i donacija osniva se 1966. godine u Baselu Antikenmuseum (Muzej antike) s reprezentativnom klasič-